

Kamal Chabrani (rechts) was ooit wereldkampioen kickboksen, Nordin Bensellam Nederlands kampioen freefight. Toch moest hun grootste uitdaging nog komen. Vijf jaar geleden begonnen zij Multi Plus Zorg. Met hun eigen ideeën en hun eigen aanpak bieden zij de meest hardnekkige jonge criminelen een allerlaatste kans.

TEKST JOCHEM DAVIDSE FOTO'S PIM RAS

FIRMA DE LAATSTE STROHALM

Multi Plus Zorg biedt jonge criminelen een allerlaatste kans

Werkoverleg tussen Kamal en Mustapha.

“Een jaar of twee geleden heb ik 53.000 euro opgemaakt in één week. Had ik met een vriend een auto gehuurd, de nieuwste 7-serie, waren we naar Marbella geweest. Hele week lopen feesten. Chickies en zo. Goeie ouwe tijd toch? Als je die geld zag jongen...”
 “Hoe kwam je aan dat geld?”
 “Je weet toch.”
 “Kun je vertellen hoe je hier bij Multi Plus Zorg bent beland?”
 “Weet ik veel. Ik was een vervelend joch. Ze konden me nergens anders aan, denk ik.”
 “Hoe vervelend was je?”
 “Beetje agressief. Veel vechten en zo.”
 “Volgens mij was het wel iets meer dan alleen vechten.”
 “Tuurlijk.”
 “Wat dan?”
 “Gewoon, je weet toch.”
 “Noem eens wat dan.”

“Iemand gestoken en zo. In z'n nek.”
 “Hoe oud was je toen?”
 “10 of zo.”
 “10?”
 “Gekke shit man, je weet toch.”
 Het gesprek met de 21-jarige Youssef* spookt nog door mijn hoofd. Het was een ongemakkelijk gesprek. Een mislukt gesprek eigenlijk. Als cliënt van Multi Plus Zorg (MPZ) was hij door zijn begeleiders bereid gevonden mij te woord te staan. Hij wist precies waar we voor kwamen. Voor een reportage. Hij vond het prima, zei hij. Ik had gehoopt dat hij mij iets over zijn achtergrond zou vertellen, over zijn ontspoorde jeugd, over de eindeloze reeks instellingen, jeugdgevangnissen en heropvoedingskampen die hij zonder enig resultaat had afgewerkt en over de invloed die MPZ uiteindelijk op hem had. In plaats daarvan zat ik ruim een halfuur lang vragen op hem af te vuren

die kansloos afketsten op een schild van onverschilligheid en stoerdoenerij. MPZ, het bedrijf van de voormalig topvechters Kamal Chabrani en Nordin Bensellam, richt zich op de moeilijk bereikbare multiculturele groep jongeren en jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking. Om uiteenlopende redenen passen ze vaak niet binnen de reguliere geestelijke gezondheidszorg en worden ze daar zelfs afgewezen. Het merendeel is veelvuldig in aanraking geweest met politie en justitie, heeft geen opleiding gevolgd en weinig perspectief op een betaalde baan. Ze leven van een uitkering.

Van internaat naar instelling naar jeugdgevangenis

Mustapha Jaffaoui (26) is de coördinator van het Gooi, na Amsterdam de tweede locatie van MPZ. Die twee verschillende locaties zijn nodig om de jongens tijde-

“Zie je wel dat het kan.”

Ali (rechts) op de werkvloer van zijn garagebedrijf.

lijk, maar soms ook voorgoed, uit hun vertrouwde wereldje weg te halen, weg van foute vrienden en andere slechte invloeden. “Heel jammer,” zegt hij, wanneer we na het mislukte gesprek weer in de auto zitten. “Youssef is juist een jongen met een verhaal, een jongen die het bij ons heel erg goed doet.” Hij vertelt me dat Youssef afkomstig is uit een OMPG. Een Overlastgevend Multi Problem Gezin. Al op zeer jonge leeftijd werd hij door Jeugdzorg uit zijn ouderlijk huis geplaatst. Onhandelbaar, vond men. Vanaf dat moment is hij van hot naar her gesleept. Van internaat naar instelling naar jeugdgevangenis. Van Den Helder naar Ossendrecht, naar Zwolle, naar Almere, naar Vlissingen... het hele land door. Psychologen en hulpverleners boekten nauwelijks resultaat met hem. Zodra Youssef weer op vrije voeten was, maakte hij zich schuldig aan vrijwel alle denkbare vormen van criminaliteit. Totdat hij bij MPZ terechtkwam. Hij werd in een normaal huis ondergebracht, niet in een gevangenis-achtige instelling. Zijn eerste begeleider, Kamal Chabrani, was streng maar eerlijk en hij droeg een trainingspak in plaats van een stropdas. Bovendien was hij Marokkaans, waardoor Youssef al snel zijn wantrouwen liet varen en open

kaart durfde te spelen. Samen met andere probleemjongeren verbleef hij een paar maanden in Marokko. Het is een beproefde MPZ-methode voor de moeilijkste gevallen. De jongens in een compleet andere omgeving neerzetten, ze daar ‘resetten’ en ze pas daarna terug in Nederland een

compleet nieuwe start laten maken. Mustapha benadrukt dat het zeker geen vakantie is. Het is keihard werken. Onder de vlag van MPZ hielp Youssef in Marokko mee bij de bouw van een moskee, deelde hij voedsel uit aan kinderen in weeshuizen en bracht hij tweedehands rolstoelen naar ziekenhuizen en verzorgingstehuizen. Terug in Nederland nam hij zonder mokken deel aan de verplichte dagbesteding. Eerst poetste hij auto's bij een garagebedrijf, daarna ging hij in de MPZ-supermarkt in Bussum werken, waar hij straks, als de verbouwing achter de rug is en de winkel zijn deuren weer opent, fulltime als slager aan de

Coördinator Mustapha bij het oude MPZ-kantoor in Bussum.

‘Ze zijn dader én slachtoffer’

Nordin (34) Kamal (33)

Multi Plus Zorg-oprichters Nordin Bensellam en Kamal Chabrani zien er niet

uit als gediplomeerde hulpverleners. Ze dragen standaard een joggingpak en sportschoenen. Ook als de minister op bezoek komt. Het is slechts één van de redenen waarom hun aanpak van criminele probleemjongeren vaak wel werkt, waar die van talloze andere instanties hopeloos faalt.

Nordin: “Ik ben zelf opgegroeid in Bos en Lommer in Amsterdam. Eén van de slechtste wijken van Nederland. Ik heb de ziekste dingen gezien en meegemaakt. Ik weet wat voor jongens ik tegenover me heb. Ik ken ze. Dat helpt. Het dwingt respect af. En andersom werkt het ook. Als je iemand wilt

genezen moet je op z'n minst weten wie hij is en wat hij mankeert.”

Wie zijn het?

Nordin: “We hebben plaats voor 45 cliënten. Ongeveer een derde van hen heeft een crimineel verleden en het overgrote merendeel bestaat uit jongens. Ik denk dat momen-

teel de helft Marokkaans is, dan komen de Nederlandse jongens en daarna de rest. Surinaams, Antilliaans, Turks, noem maar op. Multiculti.”

En wat mankeren ze?

Kamal: “De meesten die bij ons terechtkomen, ook de zogenaamde Top-600 jongens, de grootste overlast-

gevers, zijn jongens met een verstandelijke beperking. Ze hebben een IQ van ergens in de 60 of 70. Zeer laag. Veel van hen zijn wat wij noemen dader/slachtoffer. Natuurlijk zijn ze dader. Ze hebben een strafblad waar je duizelig van wordt, daar kun je niet omheen, maar ze zijn ook slachtoffer. Slachtoffer van de

buurt en de omgeving waarin ze zijn opgegroeid, slachtoffer van de verkeerde vrienden. Als je weinig hebt of met torenhoge schulden zit, dan ben je gemakkelijk te paaien, maar als je daarnaast ook nog eens een verstandelijke beperking hebt dan sta je nog veel minder sterk in je schoenen. Er zijn bepaalde mensen

die daar graag misbruik van maken.”

Nordin: “Je bent gewoon een doelwit. Ga maar na: je bent jong en je hebt je school verkloot. School boeit je niet. Je hangt liever op straat met je vrienden. Maar omdat je niks uitvoert, gaat het thuis ook niet zo lekker. Uiteindelijk

Youssef stak iemand neer toen hij pas 10 jaar oud was. "Gekke shit man, je weet toch."

slag gaat.

Het is moeilijk voor te stellen dat de jongen over wie Mustapha het heeft, dezelfde totaal onbereikbare jongen is die zojuist tegenover mij zat. "Jij hebt nu een heel verkeerd beeld van hem," zegt hij. "Hij heeft bij ons echt stappen gemaakt die niemand ooit nog voor mogelijk hield. Hij had gewoon geen zin in dat gesprek."

"Hij had vooral zin in stoer doen," zeg ik. "Dat van die 53.000 euro was geen stoer doen, hoor," zegt Mustapha.

"In één week?"

"Echt waar."

"Maar dat van die steekpartij op zijn 10de?"

"Dat klopt ook."

We rijden Naarden binnen. Hier, op een industrieterrein, bevindt zich het garagebedrijf waar Youssef ooit auto's poetste en waar nu andere jongens misschien wel de allerlaatste kans wordt geboden

om hun leven te beteren.

Garagehouder Ali Kadraoui (38) is voor MPZ een lot uit de loterij. Mustapha leerde hem een jaar of drie geleden min of meer bij toeval kennen toen hij zijn auto bij hem liet uitdeuken. Inmiddels

Zodra Youssef vrij was, maakte hij zich schuldig aan vrijwel alle denkbare vormen van criminaliteit

biedt Ali stageplekken aan vijf zeer moeilijk plaatsbare jongeren. Hij heeft een zwak voor moeilijke jongens.

Nooit een wekker gezet

Ali is ervan overtuigd dat er voor een respectabel bestaan meer nodig is dan alleen goed je best doen op school en daarna hard werken. Er komt ook een dosis geluk bij kijken. Mensen die het je

gunnen. Zo iemand wil hij zijn. Je hoeft bij hem niet om een stageplek te vragen als je elders niet al minimaal tien keer bent afgewezen. Voor zijn eigen broertje maakte hij een uitzondering. Die moest twintig afwijzingen laten zien voordat hij bij Ali aan de slag kon.

"Ik moet er zeker van zijn dat ze echt nergens anders terecht kunnen. Ik heb maar een beperkt aantal plaatsen. Die zijn uitsluitend voor jongens die echt nergens anders een kans krijgen."

Ali leidt ons rond door zijn werkplaats. In de kantine zitten twee jongens in een blauwe overall achter hun broodtrommel. Lunchpauze.

"Smakelijk, jongens," zegt Ali. En daarna tegen mij, als we de deuropening van de kantine zijn gepasseerd: "Top-600, allebei."

De glinstering in zijn ogen is veelzeggend. In 2011 stelde de gemeente Amsterdam een lijst op van de 600 meest hardnekkige veelplegers in de hoofdstad. Veelal jonge gasten die samen goed waren voor 15.000 aanhoudingen in amper vijf jaar tijd. Twee van hen zitten nu bij Ali in de kantine. Achter hun broodtrommeltje. Ze werken vijf dagen per week.

barst de bom en ga je het huis uit of je wordt op straat gezet. Maar je hebt niks. Geen geld, geen werk, geen opleiding. Wat ga je doen? Waar ga je naartoe? De eerste weken slaap je bij vrienden. Op de bank of in een kelderbox. Voor alles ben je afhankelijk van anderen. Voor je onderdak, je eten, je kleding...

Op een dag komt er een jongen naar je toe. Hij draagt dure kleding en rijdt in een dikke wagen. Hij heeft een klusje voor je. Of je eventjes een paar duizend euro wilt verdienen? Dat wil je wel. En het gaat goed. Je krijgt je geld. En dat niet alleen. Je krijgt respect. Je voelt je gewaardeerd. Je krijgt steeds

grotere klussen... Als er dan nog steeds niemand ingrijpt, staat zo'n jongen binnen de kortste keren met een vuurwapen te zwaaien."

En die jongen die hem dat klusje geeft, die jongen in die dikke wagen, wat gebeurt daarmee?

Nordin: "Het liefst zou je ze

allemaal uit de criminaliteit halen, maar dat kan niet. Iemand moet het wel zelf willen. Je kunt tegen een jongen die maandelijks 40.000, 50.000 euro te besteden heeft niet zeggen dat ie beter een uitkering kan nemen en zich elke morgen om acht uur bij de dagbesteding moet melden. Dat werkt niet."

Doe-het-zelf: van sloopwoning naar MPZ-woning.

"Zie je wel dat het kan," zegt Ali.

"Maar het gaat ook vaak mis, toch?" vraag ik.

"Nou en? Ze komen wel eens te laat. En dan? Je moet nooit vergeten waar deze jongens vandaan komen. Wat voor een cultuurschock dit voor die jongens is. Die hadden tot voor kort nog nooit een wekker gezet. Ze hebben nog nooit voor een baas gewerkt. Moet ik ze dan wegsturen omdat ze een paar keer te laat komen? En dan? Wat gaan ze dan doen? Ik beloon ze liever voor elke keer dat ze wel op tijd zijn. Daar bereik je veel meer

mee. Ik werk nu drie jaar met dit soort jongens. Het zijn prima gasten en geweldige werkers. Ik heb nog nooit iemand weggestuurd. Nog nooit."

"Dit is Dave," zegt MPZ-medeoprichter Nordin Bensellam. "Dave houdt van auto's. Toch, Dave?"

Marciano en Yannick van MPZ&Klus maken zich nuttig.

Ook de jongens bij wie het jullie wel lukt zijn vaak eerder al door andere instanties als kansloos bestempeld. Ze zijn eigenlijk opgegeven. Kamal: "Als je zo'n dossier ziet, snap je ergens ook wel waarom. Een eindeloze lijst inbraken, autodiefstallen, berovingen, gewapende

overvallen... En toch geeft een dossier negen van de tien keer een verkeerd beeld. Er zit altijd meer achter. Wat veel mensen aanzien voor gehaaide, nietsontziende criminelen, zijn in werkelijkheid vaak labiele, verstandelijk beperkte jongens. Dossiers interesseren mij daarom niet zo veel. Niemand is een dos-

sier. Wat je ook hebt gedaan, je blijft altijd een mens en mensen geef je niet op. Dat is het stomste wat je kunt doen. Als je deze jongens opgeeft, worden ze pas echt gevaarlijk. Dan hebben ze niets meer te verliezen."

Nordin: "Sommigen hebben wel dertig of veertig ver-

Het is dag twee van mijn reportage. We zitten in het kantoor van Multi Plus Zorg in Amsterdam-West, de plek waar het vijf jaar geleden begon.

Nordin heeft me zojuist voorgesteld aan Marciano (30) en Yannick (22), twee leden van het klusteam MPZ&Klus. Het derde lid is Dave (23), een magere jongen met een verstandelijke beperking en een tatoeage van een motorblok midden op zijn borstkas. Hij is een MPZ-klant van het eerste uur. Dave houdt van auto's. Dave houdt zelfs zo veel van auto's dat hij er maar moeilijk van af kan blijven.

De laatste keer dat hij er een jatte kreeg hij de politie achter zich aan. Met loeiende sirenes zetten ze in de buurt van Heemskerk de achtervolging in die pas eindigde toen Daves wagen met een enorme klap tot stilstand kwam tegen die van een onschuldige medeweggebruiker.

"Ze stond in de weg," zegt Dave.

"Wat wou je eigenlijk met die auto?" vraag ik.

"Ik had een afspraak met een meisje. Ik had geen zin om te lopen."

Een paar tellen blijf ik hem aankijken. Zou het echt? Dan kijk ik naar Nordin. Die haalt zijn schouders op. Het zou kunnen. Een andere mogelijkheid is dat Dave de wagen op bestelling jatte. Hij is typisch zo'n jongen die gemakkelijk bezwijkt onder de druk van kwaadwillenden en nauwelijks nadenkt over de consequenties van zijn daden. Verblind ►

Dave: "Op deze muur schrijf ik straks al mijn misstappen. Als het past..."

door de kick en het vooruitzicht van een stapeltje bankbiljetten. Dat er met een Golf GTI die hij in opdracht van anderen jat later zwart misdrijven kunnen worden gepleegd – gewapende overvallen, liquidaties – dat dringt tot Dave amper door. Dat zijn vingerafdrukken en dna dan wellicht nog in de auto zitten al helemaal niet. Tot Nordin wel. Hij heeft al een paar keer net op tijd kunnen ingrijpen door te politie te waarschuwen voordat Dave een gestolen voertuig kon afleveren bij zijn opdrachtgever.

Kleine, gevaarlijke kinderen

Behalve collega's van het klusteam worden Marciano, Yannic en Dave binnenkort ook huisgenoten. Nordin neemt ons mee naar een gebouw van een paar verdiepingen hoog dat op de nominatie staat om gesloopt te worden. Tot die tijd mag MPZ er van de woningcorporatie

gebruik van maken. In ruil daarvoor stelt MPZ&Klus haar diensten beschikbaar. Vijf dagen per week harken de jongens van het klusteam tuinen aan en snoeien ze heggen. Ze slopen afgeschreven keukens en badkamers uit huurwoningen en doen schilder- of schoonmaakwerk. Zo doen ze iets terug voor de samenleving en leren ze dat in de bovenwereld niets voor niets is. Ook hun eigen nieuwe onderkomen hebben ze volledig zelf moeten opknappen. Nordin gooit de deur open. De benedenwoning wordt straks een 'fase 1-woning',

waar 24 uur per dag een begeleider van MPZ aanwezig is om de jongens aan te sturen. Dat begint 's morgens vroeg al bij het uit bed halen, het douchen, het ontbijten en het zorgen dat zij op tijd bij hun dagbesteding zijn. Aan het eind van de middag moeten er boodschappen worden gedaan, er moet gekookt worden, afgewassen, administratieve zaken worden afgehandeld...

"Doodnormale dingen," zegt Nordin, "maar de jongens die bij ons in fase 1 zitten hebben hulp en toezicht nodig bij alles. Het zijn soms net kleine kinderen, maar dan gevaarlijker."

De bedoeling is dat ze door goed gedrag en hard werken vanuit fase 1 doorgroeien naar de fases 2, 3 en 4, steeds iets

Rookpauze.

MPZ zien dat ze het wel kunnen."

Veel mensen vinden dat het een keer ophoudt. Hoeveel kansen heeft iemand nodig?

Kamal: "Maar wat is een kans? Een kans is pas een kans wanneer het een eerlijke kans is. Iemand die jaren

lang op straat heeft geleefd, een jongen die geen ander bestaan kent dan een crimineel bestaan, kun je van zo'n jongen verlangen dat ie van de ene op de andere dag in de schoolbanken gaat zitten? Is dat een eerlijke kans? Ik kan je nu al vertellen dat hem dat niet gaat lukken. En toch sturen ze

hem van school af wanneer hij een keer te vaak spijbelt of zijn huiswerk niet maakt. Heeft hij dan een kans gehad?"

Nordin: "Niet dat ze er zelf niets aan kunnen doen. Natuurlijk kunnen ze dat wel, maar ze kunnen het niet alleen. Met onze hulp maken

ze vaak echt die omslag. Het kost alleen heel veel tijd, heel veel moeite en heel veel geduld."

En heel veel geld.

Nordin: "Dat is maar hoe je het bekijkt. Wat gaan we anders met hen doen? Zet zo'n jongen een paar jaar in de gevangenis. Of nog lan-

zelfstandiger vormen van begeleid wonen, waarna ze uiteindelijk volledig op eigen benen kunnen staan. Een tijdslimiet geldt daarbij niet. Het duurt zolang het duurt en fouten maken mag. Dan leg je de route in omgekeerde richting af, zoals Dave laatst deed. Van fase vier ging hij terug naar fase twee.

Aan het begin van de middag rijden we naar een ietwat bedompte sportschool aan de Van Hallstraat, waar Dave, Marciano en Yannic zichzelf een uur lang afpeigeren tijdens een intensieve kickboksles van Nordin. Even stoom

Dave en zijn gevleugelde motorblok.

tegenover Dave. Er zit mij nog één vraag dwars. Voordat we straks afscheid nemen moet ik hem stellen. "Hoe doe je dat eigenlijk, een auto jatten?"

"Gewoon eentje uitzoeken op Marktplaats en een afspraak maken met de verkoper," zegt Dave.

"En dan?" vraagt ik.

"Heel hard wegrijden." •

'Waarom ik die auto jatte? Ik had geen zin om te lopen'

"Wat is er gebeurd?" vraagt ik.

"Foutje," zegt Dave.

"Auto?" vraagt ik.

Dave knikt. Hij staat in een woning op de eerste verdieping, in de kamer die straks de zijne is. Er hangt nu al een huiselijke sfeer. Hij heeft het gezellig gemaakt. Er staat een slaapbank, een bureau met een computer erop en er hangt een oude maar imposante flatscreen aan de muur.

"Alles zelf geregeld," zegt Dave.

"Geregeld?" vraagt ik.

"Zelf voor gewerkt en zelf voor betaald," legt Dave uit.

Hij wijst op de muur die hij volledig met schoolbordverf heeft beschilderd. 'Never More' is het enige wat hij er tot nu toe heeft opgeschreven.

"Daar ga ik al mijn misstappen opschrijven," zegt Dave. "Zodat ik er straks elke dag mee word geconfronteerd. Als het past..."

afblazen. Ook dat helpt. Daarna trakteert MPZ op een Marokkaanse lunch in een traditioneel eethuis. Ik zit schuin

**In dit artikel zijn de namen van alle genoemde MPZ-cliënten om privacyredenen gefingeerd.*

Stoom afblazen met voormalig Nederlands kampioen freefight Nordin Bensellam.

ger. tien jaar, vijftien jaar. Wat bereik je daarmee? En hoeveel geld ben je dan kwijt?"

Kamal: "Wij hebben met MPZ een keer of zes aan de rand van een faillissement gestaan. Nordin en ik hebben de opvang van een cliënt zelfs een paar keer uit

eigen zak betaald. Omdat we snel moesten handelen. Zo'n ontspoorde jongen gaat echt niet zitten wachten totdat ze bij de gemeente de papieren eindelijk in orde hebben. Dan ben je hem allang weer kwijt aan de criminaliteit. Je moet kunnen

toeslaan op het moment dat die gasten er vatbaar voor zijn. Wij zijn vaak flexibel en bereid om verder te gaan dan veel andere hulpverleners, maar zonder geld houdt het voor ons uiteindelijk ook op. Dan moet je gewoon nee zeggen. Hoe

frustrerend dat ook is. Want een paar weken later zie je zo'n jongen terug in het nieuws. Betrokken bij een gewapende overval of slachtoffer van een schiet- of steekpartij. Terwijl we hem hadden kunnen hebben." •